

ЯРМАРОК ЯК УНІКАЛЬНЕ ЯВИЩЕ МАТЕРІАЛЬНОЇ ТА ДУХОВНОЇ КУЛЬТУРИ УКРАЇНЦІВ

Харитоновна Валентина

(м. Умань)

Культурні традиції, в яких відбиваються образи давньої та сучасної історії життєдіяльності народу, завжди викликали неабиякий інтерес науковців, спонукали до вивчення їх особливостей. Таким явищем для української культури є ярмарки. Їхнє виникнення та розвиток пов'язують із налагодженням торговельних шляхів, культурних зв'язків і взаємообміну.

Аналіз народознавчих досліджень О. Афанасьєва-Чужбинського, В. Білого, В. Василенка, Г. Данилевського, О. Левицького, А. Пономарьова; культурологічних та історичних досліджень Д. Антоновича, О. Гриценка, М. Грушевського, І. Крип'якевича, А. Макарова, О. Різника, О. Сидоренка; літературознавчих та мистецтвознавчих досліджень Ю. Барабаша, А. Белого, В. Вересаєва, В. Горленка, О. Лазаревського, О. Пошивайла, М. Храпченка та інших джерел свідчить, що ярмарки впливали на розвиток різних галузей народного господарства – землеробство, скотарство, ремісництво, а також сприяли збереженню та поширенню традиційної народної кухні. Ярмарки також були й місцем спілкування, формування громадської думки, смаків, уподобань, своєрідної звичаєвості й лексики, пов'язаних із процесом торгівлі.

«Ярмарок» (нім. Jahr – рік, markt – торг) – буквально – річний торг, який регулярно, у певну пору року і в певному місці, влаштовується для продажу-купівлі товарів. Періодичність проведення торгівлі є характерною ознакою ярмарків. Ярмаркова форма торгівлі бере початок ще з часів переходу від натуральної до обміну та грошової форми розрахунків. Основна умова виникнення ярмарків – це забезпечення зручних торговельних шляхів між поселеннями. Ярмаркова площа спільно з церквою формували міський і сільський простір, а ярмаркові дні впорядковували ритм народного життя.

Ярмарок формував ринкові відносини й ділову етику, господарсько-фінансовий словник української мови.

Як свідчать наукові джерела ярмарок сприймався українським народом і як надзвичайно яскраве свято. Дійство, яке створювалося в українських селах і містечках під час ярмарку супроводжувалося різними заходами, які в різних містах відзначалися своєю специфікою. На ярмарках виступали бродячі фокусники, акробати, дресирувальники, актори-аматори розігрували жанрові сценки. Початки ярмаркового театру на території України пов'язані з мистецтвом скоморохів, які, виступаючи під час свят й урочистостей на міських площах у селах, не оминали і ярмарків. Утім обов'язковими учасниками ярмаркового дійства в Україні були кобзарі, які виконували героїчні думи, історичні, ліричні, жартівливі пісні. Окрім кобзарів, на ярмарках виступали троїсті музики, скрипалі, дударі.

Отже, все вищевикладене доводить, що ярмарки були споконвічною складовою традиційного життєвого устрою українців. Становлення та розвиток ярмаркового руху в Україні збагатили народну звичаєвість, скарбницю національного фольклору, матеріальну і духовну культуру українського народу.